REG. No. M. 1587

శ్రీ

ఆంధ్రలక్ష్మి.

సంపుటము 1. మాసపత్రిక. సంచిక ౬.

శ్రీమతి కళ్లేపల్లె వెంకటరమణమ్మ
పత్రికాధిపురాలు.

విషయసూచిక

1. ప్రార్థనము—
2. ప్రాతఃకాలస్తోత్రములు.
   గానకళ్య కళ్లేపల్లె వెంకటసుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు.
3. శారదలేఖలు— శారద.
4. వివాహము—శ్రీమతి పి. హేమలతగారు.
5. గృహవైద్యము.
   శ్రీయుత ఆయుర్వేదరత్న బి. శ్యామసుందరరావు గారు.
6. విద్యవలని ప్రయోజనములు.—
7. బళ్లారి తాలూకా బోర్డు. ప్రథమస్త్రీసభ్యురాలు—
8. సాధ్వీమణులు.— (ఆంధ్రపత్రిక.)
9. వాసంతిక.—
   శ్రీయుత [illegible] రామశాస్త్రి గారు.
10. పొడుపుకథలు.—
11. రుక్మిణి—
   శ్రీయుత [illegible] వెంకటశాస్త్రి గారు.

మెసర్స్, బి. యస్. రావు బ్రదర్సువారి

ఆయుర్వేదపంచరత్నములలో కొన్ని రత్నములు మాత్రము.
ఇప్పటికి కోరకనే వేలకొలది యోగ్యతాపత్రికల పొందుచున్న
ప్రఖ్యాతిగల

చి ర ట ఆ స వ.

ఇది చలిజ్వరములకు, చలిలేని జ్వరములకు, విడువనిజ్వరములకు, విడిచివచ్చు జ్వరములకు, కఠిన జ్వరములకు, సామాన్య జ్వరములకు, మాలేరియా జ్వరములకు, క్రిమి కీటకాది జ్వరములకు, విషమ జ్వరములకు, జీర్ణ జ్వరములకు, విషమజీర్ణ జ్వరములకు, సన్నిపాత జ్వరములకు, విషమదోష సన్నిపాత జ్వరములకు, ఇంతేల! సర్వవిధ జ్వరములకు బరిమాన్చు ఉత్తమోత్తమ మహౌషధము. "క్వయినా" పనిచేయని సమయములో జ్వరమునకు మా "చిరటా" చక్కని పని చేసినది,, అని ఆంగ్లవైద్యులు కొందరు మెచ్చియున్నారు వైద్యుని సహాయము కోరకనే స్త్రీలు, పురుషులు ఉపయోగించుచున్నారు బాలుర కిచ్చుచున్నారు. సదా ఆంగ్లఔషధములనే సేవించు అలవాటు గలవారు కూడ దీనిని ఉపయోగించి ఎట్టి అపాయములేని జ్వరహరౌషధరాజ మని ప్రశంసించి యున్నారు. 1 సీసా కొని సంగ్రహించ దగినది. సీసారు 2 0 0 చిన్నది 1 4 0

ఆయుర్వేదరత్న, బి. కేశవనారాయణ!

మేనేజింగు ప్రొప్రయిటరు
మెస్సర్సు, బి. యస్. రావుబ్రదర్సువారి ఔషధాలయము
బరంపురం, గంజాం.

రాజపోషకులు

శ్రీ జనార్ధనపాడి దివాన్ బక్షీ మహాపాత్రులుంగారు గారు [illegible]

పోషకులు

శ్రీమతి గాదె చూడమనదుతమ్మగారు
" గజపల్లి సుభద్రమ్మగారు
" దిగమర్తి రాజ్యలక్ష్మమ్మగారు
" కొండపల్లి వెంకటరమణమ్మగారు
" చెన్నవ మహాలక్ష్మమ్మగారు
మ॥రా॥రా॥ రావుబహదూరు సత్యవాడ సూర్యనారాయణ ప్రకాశరావు పంతులుగారు
" వైశ్యరాజు సూర్యరాజుగారు
" అన్నపూర్ణి బుచ్చయ్యశ్రేష్ఠిగారు
" ఆయుర్వేదరత్న, బి. శ్యామసుందరరావు [illegible]

సహాయులు.

శ్రీమతి వరహాగిరి వెంకటసుబ్బమ్మగారు
" మారెళ్ల సుబ్బలక్ష్మమ్మగారు
" ఇంద్రకంటి వెంకటసుబ్బమ్మగారు
" బలుసుపల్లి వెంకటరత్నమ్మగారు
మ॥రా॥రా॥ వేమూరి లక్ష్మీనారాయణరావుగారు
" పోచిరాజు రాజేశ్వరరావుగారు
" మంత్రిప్రగడ గాప లింగస్వామిగారు
" అక్కినపల్లి కన్నయ్యపంతులుగారు
" మాటి రామమూర్తిగారు
" కొండూరి సన్యాసి సుబుద్ధిగారు
శ్రీమతి తాడేపల్లి శేషగిరమ్మగారు

,, కంబాన సీతాయమ్మగారు
,, మల్లిసుసుగుల లలితాంబగారు
,, ఓ. మళ్ల లక్ష్మీభాయమ్మగారు
మ॥రా॥రా॥ శ్రీ రాజా విక్రమదేవవర్మగారు
,, పట్నాల లక్ష్మీనరసింహం పంతులు గారు
,, కళ్లేపల్లి రామేశ్వరరావుగారు
,, అంగానాల బాపనయ్యనాయుడు గారు
,, కోట్ని కృష్ణమూర్తి శ్రేష్ఠిగారు
,, మేడిమి వేంకటస్వామినాయుడు గారు
,, దూసా బలరామస్వామినాయుడు గారు
,, తెత్తి బలరామయ్య నాయుడు గారు
,, తెత్తి జానకిరామయ్య నాయుడు గారు
,, శ్రీ జగన్నాథపాఢి ఖడంగారు

స్వీకారములు.

పంచానన పత్రికాపక్షమున ప్రచురింపబడిన పంచానన గ్రంథమాలాసంపదకు "మారికాగ్న్యాయుధా లంకరించినది ఇది విశ్వబ్రాహ్మణులకు యుక్తములగు వ్యాసరాజములు గల్గి చిత్రపట సహితమై విశ్వబ్రాహ్మణోద్ధరణకై మెంతయో పనిచేయుచు మాసపత్రికగా సమాచారిక ప్రచురించుట మిక్కిలి ప్రశంసనీయము. భగవంతుడు వీరియుద్యమమును కొనసాగించుగాక!

పంచానన పత్రిక చందాదారులకు 1 40 ఇతరులకు 3 00
వలయువారు:- పంచానన పత్రిక కార్యస్థానము సోంపేట, గంజాం జిల్లాకు వ్రాసిన బడయగలరు:—

శ్రీ

ఆంధ్రలక్ష్మి

శా॥ శ్రీమద్రంబగు నాంధ్రదేశమునకున్ శ్రీదేవికన్యామణి
నానాలోక మనోహరాంధ [illegible] జ్ఞాన [illegible] జ్ఞానమున్
దీర్ఘోద్గార వివేకముఖ్య సు [illegible] శ్రే [illegible] ముల [illegible]
పొంగన్ దక్షిణ "ఆంధ్రలక్ష్మి" [illegible] ప్రకా [illegible]

సంపుటము 1	బరంపురం, గంజాంజిల్లా మేనెల 1922 సం॥రం	సంచిక 6

ప్రార్థనము.

ఉ॥ అమ్మలగన్నయమ్మ ముగ్గురమ్మల మూలపుటమ్మ చాల పె
ద్దమ్మ సురారులమ్మ కడుపారడి బుచ్చిన యమ్మ తన్ను లో
నమ్మిన వేల్పుటమ్మల మనంబుల నుండెడి యమ్మ దుర్గ మా
యమ్మ కృపాబ్ధి యిచ్చుత మహత్త్వ కవిత్వ పటుత్వ సంపదల్

(భాగవతము)

ప్రాతఃకాల స్తోత్రములు

లక్ష్మీ స్తోత్రం

౧ ప్రాతస్స్మరామి నోవినయ | క్లేశాంకవినాశినీం |
గజపద్మకరక్రాంతాం | లక్ష్మీం ముందరసహోదరీం ||
౨ ప్రాతస్స్మరామి శ్రీదేవీం | నారాయణస్త్రీం నమోహితాం |
విశ్వసన్నిభ పాత్రీంచ | లక్ష్మీం నాస్ఫహృదిస్థితాం ||
౩ [illegible]
[illegible]
౪ ప్రాతస్స్మరామి సాక్షాత్ | భక్తరక్షణకారిణీం |
విష్ణువక్షస్థలాం లోకధాత్రీం | లక్ష్మీం శ్రీధనమాంగల్యదాం ||
౫ ప్రాతస్స్మరామి స్తోత్రం | విష్ణుక్రాంతవాసినీం |
మాతరం సర్వజగతాం | భక్తాభీష్టవరప్రదాం ||
ఇతి ప్రాతః స్మరణీయాం | యా లక్ష్మీం హృదిస్థితే |
మహాలక్ష్మీ కామధాత్రీ | భక్తవత్సలమానస ||

సరస్వతీ స్తోత్రం

౧ ప్రాతస్స్మరామి శ్వేతాంబరాం | శ్వేతపుస్తకధారిణీం |
వీణావాదనహస్తాం | సాగరం దాంతహంసదీర్ఘి ||
౨ ప్రాతస్స్మరామి వైదీకాం | వేదశాస్త్రస్వరూపిణీం |
విద్యాత్మజిహ్వాగ్రనివాసితాం | దేవీం వాంఛసుహాసినీం ||
3 ప్రాతస్స్మరామి లక్ష్యాంగ | సహాగ్రాప్రియాంబరాం |
బ్రహ్మప్రదాయినీం దేవీం | అంబాం సర్వకళాత్మికాం ||
౪ ప్రాతస్స్మరామి వాణీంతాం | గానసాహిత్యగోహాం |
దేవమానసపీఠస్థాం | విధాతృముఖాంబుజాం ||
[illegible] దారిద్ర్యశమనీ, యుక్తిమార్గప్రదర్శినీ |
భక్తహృత్పద్మసదనే | సుబ్రహ్మణ్యా సర్వమోదినీ ||

శారదలేఖలు.

4

సౌభాగ్యవతియగు కల్పలతకు,

ప్రియసఖీ!

నీవు నీమితో వ్రాసిన కమ్మ చదువుకొంటిని. అందు నా మూఁడవ లేఖనుగూర్చి యత్యధికముగ సంస్తుతించితివి. కాని యది యెట్లైన నీకు నచ్చినచో నందుకు కారణము విష యౌచిత్యమేగాని నా రచనాపటిమగాదు. నేనీమధ్య మా బంధు గులయింటికి వివాహమునకు వెళ్లియుండుటచే నీకు వెంటనే జా బు వ్రాయఁజాలకపోతిని. పెండ్లికి వెళ్లితి ననగనే పెండ్లి ముచ్చ టలఁ దెలిసికొన నీవు కుతూహలపడెదవని నాకు తెలియును. కాని నేనేమి వ్రాయుదు. నా చిత్తము స్థిమితముగ లేదు. చె డిపోయినది. చింతాక్రాంతమైనది. సిగ్గుచే నుగ్గు [illegible]ది. పరాధీనమై పూర్వకవుల కావ్యామృతాస్వాదనానుభూతి యాత్మచిత్తమై యొక్క కావ్యమును దీసి చదువ నుద్యమించి నోరు మెదప శక్యముగాకుండ మాటిమాటికి వచ్చు నారీ శృంగార వర్ణనముగాంచి రామ! రామ! ఈ పాపమేమి! అను కొందును. [illegible] నటీనల వర్ణనమేనా! అయ్యో! వీరి పాండిత్య ప్రకర్ష ము. కవితాపటిమ యిట్లు వెచ్చింతలలు చేసి దేని? తమ కవితా మ తల్లి నలంకరింపఁ దలఁచినచో నెన్ని సౌందర్యపదార్థములు

ప్రపంచము లేవు. ఆమనోహర వస్తుసంచయము నన్నియు సేక
రించి శృంగారించి ఆనందింపరాదా? కృతిభర్తల నానందింపఁ
జేయరాదా? శృంగారమని పేరుచెప్పి పావనచరిత్రలగు పడతిమి
న్నలను తమకు తల్లులు పిల్లలు నై[illegible]దమును గూర్చు తనుకే
ప్రపంచమును వచ్చి వచ్చిగ వర్ణించి వారిమానుషమును మం
టగలుపు టెందులకు? అకటా యిట్టి కవిత్వముచే సరస్వతి యు
వ మానితయే యయ్యోగాని యలంకరింపఁ బడినది కాలేదే!
ఏలనన సరస్వతిస్త్రీ. ప్రబంధములందు హేయముగ వర్ణింపఁ
బడినవారు స్త్రీలు. అట్టిచో నాత్మజాతీయులగు స్త్రీల బట్ట
లూడ్చి తనను సింగారించి నంతమాత్రమున వాణికిమాత్ర మే
మంతయానందము? వాణికేగాదు కవులకు మాత్రము గౌరవ
ప్రదమా? అనియిట్లు పరి పరి విధముల తలఁచి చలించి ని
ట్టూర్పు విడచి యాపుస్తకము నావల నుంచు చుందును. ప్రబం
ధ కవులెంతటి పండితులైన నగుదురుగాక! వారి కవిత్వమెంత
ప్రశస్తమైనదైన నగుగాక! వారు స్త్రీల యెడ గావించిన యప
రాధము మహాగొప్పది. శిక్షార్హమైనది. అనిసర్వదా నే నిట్లను
కొను చుందును. అయితే వారినిగూర్చి యిట్లు తలఁచినందుకు
నామానస మిప్పుడు లజ్జవడుచున్నది. ఏమందువా, మాబంధు
వులయింటికి తర్లి వచ్చిన పెండ్లివారు నెల్లూరి ప్రాంతము వారు.
నెల్లూరి సీమ నెలతలు పాటలు పాడుటయందు మహాజాణలు
చిన్ని బాలికలు మొదలు ముసలి ముత్తయిదువల వఱకు - వా

రతి మనోహరముగ పాటలు పాడుచుగ. అయిదు దినములు ఆ దుగ్గునకు పాటలతో వారు వివాహ మహోత్సవము నడిపిరి. పెండ్లి మూడవ దినమున విడిదిలో వేడుక జరిగినది. ఒక్కవైపు మగవారి కచ్చేరి. ఒకదెస స్త్రీల పేరంటము. మాపెండ్లి కూతురు వారు. పట్టి చెక్కడపు బొమ్మలు నోరు మెదల్పలేరు. ఇకనే పాటలు పడినను వరుని వంక వారె. తొలుదొల్త నలుగు పాట లయినవి. గంధము పూసే పాట లయినవి. చెండ్లాడు పాట లయినవి. ఇంక వరుస పాటలలోకి వచ్చిరి. మొదటనొక బాలిక బావమీంద పాట పాడినది. దానికి ప్రతిగా నొకయువతి వదినమీంద పాట వర్ణించినది. అంతట పెండ్లి వారిలో పెద్ద కోలాహలము పుట్టినది. ఆపెండ్లి వారిలోని కొందఱు వధువు పక్షము కొందఱు వరుని పక్షము అయినారు. ఇరు పక్షముల వరుస పాటలు చెలరేగినవి. మగవారున్నారని భయపడలేదు. ఇవి నీతి పాటలని సంశయింపలేదు. ఆడవారమని యభిమానపడలేదు. ఒకరి పైన పాటలు. పేరంటమునకువచ్చి వెడలి పోయిన పెండ్లివారికేమి యలుక వచ్చునో, నాల్గు పాటలతో వీరి వివాద మణగి పోకపోవునా యను నుద్దేశముతో మనసున తలప రాని చెవుల వినరాని యీ పాపపు పాటలను విధిలేక యువనతిమస్తకనై యాలకింపుచు గూర్చుంటిని. నాల్గయినవి. అయిదయినవి. ఆగేదారి లేదు. ఆలకింపుట దుస్సహమైపోయినది తుదవారేమను కొన్నసరేయని నేనింటికి వచ్చితిని. ఆ పాటల

సహగమనము మహోత్సవముగనుండునట్లు ముగిసెనట. ఆ పాటలు విన్న
ది. మొదలు నాల్కొక్కటి పంక్తి. ఆదర్శదంపతులు సీతారాముల
పాటలున్నవి. సతీమణుల తిలకము సావిత్రీదేవి పాటలున్నవి. ప
తివ్రతా శిరోమణులగు అనసూయారుంధతీదేవి పాటలున్నవి.
వర్ణుల చరిత్ర చంద్రమతీదేవి పాటలున్నవి. పురాణ దంపతులు
ఉమామహేశ్వరుల లక్ష్మీనారాయణుల పాటలున్నవి ఆ ఉత్త
మ చరితల చరిత్రములు గానముచేయుటకే యీపాటలేర్పరచిరి
ఇది నేటికి యిట్టి పాటలేమి? వివాహమున అర్థహీనమైన
బాల్యవైతంతుకము కాదు మూనాళ్ల ముచ్చటలతో ముగియునది కా

వివాహమైన పురుషుడు భార్యానురాగుడై ఏకపత్నీవ్ర
తుడై యామె యొక్క కష్టసుఖములను తనవిగా భావించుచు నాజ
న్మము డుండవలయును. వివాహమైన స్త్రీ అన్యోన్యానురాగముగలదై
పతివ్రతా శిరోమణియై భర్త యొక్క కష్టసుఖములను తనవిగా
భావించుచు ఆజన్మమునాతనిసేవలయందుండవలయును స్త్రీపురుషులిద్ద
రు కలిసి పవిత్ర ధర్మము నిర్వహించుటయే వివాహము. ఇట్టిపవి
త్రకార్యమున దక్షులు. అన్యోన్యానురాగము దేశముల సంపదల
చెప్పినారిసయు తత్సంపతుల చరితములను గానముచేయవ
లెను. వధూవరులట్టివారగుటకు ప్రబోధింపవలయును. అదియుం
దిదిగాని సానుల చేరదీసితివని పోకిరీరాయుడవైతివని పెండ్లి
కొమారునిమీదను పరజాతిపురుషుని జేరితివనియు వానిచే
నగలు నాణ్యములు గ్రహించితివనియు వధువుమీదను. అవి

నీతిపాటలు పాడి యుభయ శుభము నొసగని యాబాలగంభీతుల శీలములకు దోషము నాపాదించుట యెంత పాపము! ఎంత అసభ్యము! ఎంత హేయము? లజ్జయే యలంకారమైన స్త్రీలు! మర్యాదయే మందిరమ్మైన స్త్రీలు. మితభాషణమే భూషణమైన స్త్రీలు పరపురుషుల ముందర వ్రీడాహీనలై యిట్టి గేయముల గానమా! స్త్రీలేయింత అహ్రీకలైనప్పుడు ప్రబంధకవులేమో మన సిగ్గు బుగ్గిచేసి నిడు మొగము పెట్టుకొని అనుట! ప్రబంధములకు యీవర్ణనలు వచ్చినగాని ప్రబంధము కాదని కొన్ని నిబంధనలున్నవి అందు స్త్రీవర్ణనము కటి తేమ ప్రబంధము ప్రశస్తమైన దనిపించుకొనుటకు పడతుల పరువు గూర్చి యాలోచింపక కావ్యములయందు స్త్రీశృంగారాదివర్ణనలను మనకవులు విధిగా వ్రాసిరి.

మనకేమి నిబంధనలున్నవి. మనమా పాపపు పాటలు పాడకున్నచో కల్గులోపమేమి? ద్రవ్యార్జనకై యేవో కరటింగరమాటలతో పాటలు మగవాళ్లు వ్రాసిన మతిలేని మన స్త్రీలు పెండ్లి పెండ్లికీ పాటలు నేర్చి పాడవలెనా? కల్పలతా! నేనట్లు వ్రాయుటచే పాటలున్న నాకు గిట్టవని యూహింపు చుంటివా? కాదు! కాదు! పాటలు లేని పెండ్లి శోభగాంచదు. కావున పాటలుండ వలసినదే పెండ్లి పేరంటములలో పాడవలసినదే కాని యవి యసభ్యములుగా నుండకుండ వలయునని నాయభిప్రాయము.

యేటి పరిస్థితులలో మాటికొంత విశేషమున్నది. అసహాయోద్యమ మూలాధికాంచే వరులగిరాకి కొంచెము తగ్గినది అత్తలాడు బిగలవి గున్నకానందు సడలినది. విదేశపువిలుగు వస్త్రములపై మోహము కొంతతరిగినది స్వదేశపు వస్త్రములపై యభిమానము రవ్వంత హెచ్చినది. సాంఘికార్థిక నైతిక లాభములచేకూర్పు యీయాందోళనములో గలిగింపుటకు మనము సంతసింపవలసియున్నది. మేము సుఖులము మీ క్షేమోదంతములు వెంటనే వ్రాయుము బాల్యములకు మారి ఆటలు వినకోరెద

ఇట్లు
నీ ప్రియమంపు చెలి,
శారద.

---- 0 ----

వివాహము.

ఉ॥ చిక్కనఁ బాలుగారు నసుక * చిన్నది తాఁ దొక సన్నికాంకిన్
మక్కువతోడ మాసముల * మానిని నొక్కటైఁ గట్టిపెట్టుటన్
నిక్కముతోడ నోచెగద * నేస్తు గుండగు గంటలు నిన్నియయు
నెక్కుడ నందనేని తాను * నే ప్రభూ! విన నేమనన్ వలెన్॥

సీ॥ నవమాసములు గర్భనాళంబు నన్నోని
కడు కష్టములఁ బోర్చి, కందు గాంచి
ఉగ్గుఁ బోయుచు బోసి నాపి కాడక
సుమిరుగాఁ దానుగు బ్రతుపిలిరి
దరహాస చంద్రికల్ దనరార్త్ర మోమున
కంటి పాంచాంధి గాంచు సంతసమాడి
గడిచి యౌవనమున నెవ్వ రెప్పు టీకు గుణులైన
బాంధవ కోటితోఁ బట్టి కట్టు

గీ॥ పెద్ద పెరిగినఁ బెండిలి ప్రీతిఁ జేయ
సంతసమునొందు చిన్నట్టి కాంత జేన
కరుణ యుసుమంత లేదు గా కన్నతల్లి
మంచు నేమనవలె! విధిని ఏమందురా॥

గీ॥ ముద్దు గారెడు ముద్దుగుల్ ముసలి మొగరి
పెండ్లి సేయుచున్నారు పెద్దలెల్ల
యీడు జోడను వాక్యంబు నేమి వలెదె
దాని యుసురుల వీరె దాల్చవలెను॥

క.॥ కలలో నాపరుఁ జూచిన
కళ తెల్లను బాసి పె తలఁ గని మొసి కాంతన్
కలుబాముల గుడిపింపుచు
పలలితముగఁ బెండ్లిసేయు సాకయో ద్మాఁదున్॥

క॥ సతిపతు లిరువురి తలపుల
గతి తెలియక పెండ్లిసేయఁ గలుగునె సుఖముల్
సతి పరపురుషుని వెదకును
పతి యాఁటవార నారిపదముల బట్టున్

క॥ బాలిక రూపము గుణముల
బాలునకును జూపి చెప్పి వాని గుణములన్
బాలికతో వచియింపుము
నేలుగనో భావములను యెఱుగన్ వలయున్॥

గీ॥ వారిభావములెల్లను వరుసనెఱిగి చేయవలయును పెండ్లిని శాస్త్రముగను
సతిపతులు యన్వైక నిదరు సౌఖ్యములను గానఁ జెద్దలిద్దాఁక గారవముగ

క॥ హేమంతయాంచు నీభువి| పేరినతో వాత్సర్య చేత బిలువన్ బనుచున్
సీమంతో నినుకొలుతును| నామనమును తృప్తిఁ జేయునంచిఁ పావనున్

గృహవైద్యము.

అనుభూతచికిత్సలు.

1 పత్తివేరు 1 తులం, బియ్యపు కడుగులో నూరి మూడు పూటలు ఉదయము పూట పుచ్చుకొనిన శ్వేతకుసుమ రోగము శమించును. ఎఱ్ఱపత్తివేరు ఎఱ్ఱ బియ్యపు కడుగు నీళ్లలో పుచ్చుకొనిన రక్తకుసుమము నివర్తించును. ఆపతిప రాదు.

2 అశోక వృక్షముయొక్క పట్ట 1 తులం తెచ్చి పాలలో నూరి రెట్టింపు నెయ్యివేర్చి పొంగిరాది ప్రాతఃకాలమున పుచ్చు

వివాహము.

ఉ॥ చిక్కినఁ బాలిగా దనుక * చిన్నది తానొక సన్నికాలికిన్
మక్కువతోడ మాసముల * మానిని నొక్కటఁ గట్టిపెట్టుటన్
నిక్కములౌచు దోచెగద * నేను, స్వయంవరమంతయున్ విన్నయున్
న్నెక్కుడ మంచిదని గుండు * నే ప్రభో! విష నేయుచున్ వసతిన్ ॥

సీ॥ నవమాసములు గర్భవాసంబు నన్నోసి
కడు కష్టముల నొంది, కనుము గాంచి
ముద్దుగఁ బోషించి బోసి నన్నాపిఁ గూడక
నుమియుగాఁ దానుగఁ బ్రబలసించి
దాహస చంద్రికల్ గడుపొత్తె నాముస
సంతోషంబుని గుండు సంతసమాడి
కపటి యూరకనుఁ జిన్న తప్ప టుసుగులు వైన
బాంధవ బోటితోఁ బట్టి కలిగె

గీ॥ పెద్ద పెరిగినఁ బెండిలి ప్రీతిఁ జేయ
సంతసమునొందు చిన్నట్టి కాంత కేని
కరుణ యిసుమంత లేదుగా కన్నతల్లి
మంచు కోమలి! విధిని ఏమందు? ॥

గీ॥ ముద్దుగా పెరుగు ముద్దుగుల్ ముసలి కొసగి
పెండ్లిసేయుచున్నారు పెద్దలెల్ల
యీడు నోడిన వాక్యంబు లేమి వలెదొ
దాని యసురులవీ రెటుగాపవలెనొ॥

కం॥ కలలో నాసరుఁ జూచిన
కలిగ్లెల్లను బాసిపో తలఁ గనియుసి కాంతన్
కలుబాములు గుడిపించుచు
ఫలితములేఁ బెండ్లిసేయ సరియే యెందున్॥

కొనిన భయంకరమైన సర్వప్రదరము తప్పక మానును.

3 శంఖుపువ్వు వేళ్ళు పచ్చిపత్తులు సమానముగ చేర్చి తేనెతోగాని, నీళ్లతోగాని శెనగలవలెనూరి అప్పుడప్పుడు ఒక్కొక్క మాత్ర తాంబూలముతో గాని, పంచదార తోగాని పుచ్చుకొనిన గర్భిణీస్త్రీలకు కలిగిన వాంతులు, ఓకరింతలు, అరుచి, దౌర్బల్యము మొదలగు దేవిళ్ల బాధలు మానును.

4 ఎర్రకలువ, నల్లకలువ, తెల్లతామర, విష్ణుమోదకము ఖర్జూరముపండు ఇవి సమానముగ తేనెతోనూరి శంఖుడుము గింజలంత మాత్రలుచేసి ఒక్కొక్కమాత్ర చప్పరించి మింగిన గర్భిణీస్త్రీలకు కలిగిన దాహము, తాపము, కడుపునొప్పి, మూర్ఛ, వాంతి, కాళ్లపీకు, అజీర్ణము, జ్వరము, గర్భచలనము, ప్రదరము ఇవి మానును. పతనమగు గర్భము స్థిరము చెందును.

5 గంగసిందూరము తులం, నల్లమందు అణాయెత్తు కర్పూరము పావుతులం, ఆవువెన్నతో కంచుపాత్రపైని ఇత్తడిగిన్నెతో ఝాముసేపు నూరి, కన్నులకు కాటుకపెట్టిన స్త్రీలకు నేత్రరోగములన్నియు నివర్తించును. ఈఅంజనము అన్ని అవస్థలలో అందరుపయోగింపవచ్చును.

విద్యవలని ప్రయోజనములు.

విద్యవలని ప్రయోజనమునుగూర్చి యనేకులనేకరీతులుగఁ దలంచియున్నారు. వారివారి స్వత్వములనుబట్టియు మనోధర్మములనుబట్టియు నానాభిప్రాయములు వ్యక్తమగుచున్నవి. ఇప్పటివఱకును వ్యక్తపడిన యభిప్రాయములను ఎడ్యుకేటు మంత్లీ యను పత్రిక యిట్లు క్రోడీకరించుచున్నది.

విద్యవలని ప్రయోజనమేమి? విద్యార్థి పుస్తకములనును:-
విద్వాంసుడు జ్ఞానమునును:- బోధకుడు శీలమునును:-
మతగురువు దైవసేవయునును:- వేదాంతి సత్యమునును:-
కళావిశారదుఁడు సౌందర్యమునును:- భోగి సౌఖ్యమునును:-
సన్యాసి యాత్మనిగ్రహమునును:- క్రైస్తవుఁ డాత్మత్యాగమునును:- ప్రజాప్రభుత్వవాది స్వాతంత్ర్యమునును:- రాజనీతిజ్ఞుఁ డన్యోన్యసహాయమునును:- ప్రజలు రాజభక్తియునును:- దేశభక్తుఁడు దేశభక్తియునును: న్యాయాధికారి న్యాయమునును:- వృద్ధుఁడు బుద్ధియునును:- యువకుఁడు కార్యనిర్వాహకత్వమునును:- యోధుఁడు ధైర్యమునును:- ధనసంపాదకుఁడు ఫలప్రాప్తియునును:- కర్మాగారాధికారి పనిసేయుటకు వలయు శక్తియునును:- సద్వ్యాపారము చేయువాఁడు ధనమునును:- విద్యనుపయోగించువాఁడు దివ్యవర్తనమునును:- పిల్లవా

జాటయనును.- వడుచు మోహ మనును.. మనుష్యుడైన వాఁడు పనిమనును.- స్నేహితుడు స్నేహమనును.- ఉపాధ్యాయుఁడు స్వయంవ్యక్తిత్వ మనును:- వైద్యుఁడారోగ్య మనును:- జీవశాస్త్రజ్ఞుఁడు పరిణామమనును:- మానసికశాస్త్రజ్ఞుఁడాత్మవికాసమనును:- సంఘశాస్త్రజ్ఞుఁడు సర్దుబాటనును.

కాని, నిజమైనగురు వీయాశయములే కాక యింక నెక్కువైనదియు విద్యవలని ప్రయోజనమని చెప్పును.

[గోదావరిపత్రిక.]

బళ్ళారితాలూకాబోర్డు

ప్రథమ స్త్రీసభ్యురాలు

బళ్ళారివారు పెంపొందజేయుచున్నారు. జిల్లాబోర్డు అధ్యక్షులగు [illegible] లక్ష్మణరావు, తాలూకాబోర్డు అధ్యక్షులగు కె. ప్రభాకరశాస్త్రిగారి ప్రయత్నములవల్ల బళ్ళారితాలూకాబోర్డునకొక స్త్రీ సభ్యురాలుగా నేర్పాటైనది. బళ్ళారివాస్తవ్యులగు [illegible] పి. ఆర్. రఘునాథరావుగారి సతీమణి శ్రీమతి సుశీలాబాయిగారు బళ్ళారి తాలూకాబోర్డునకు ప్రథమ స్త్రీ సభ్యురాలు.

రాజభక్తిప్రమాణము చేసినప్పుడు శ్రీమతి సుశీలాబాయిగారు [illegible] సభలో ఇట్లు మాట్లాడిరి:—

పురుషులకు స్త్రీలకు సమానహక్కులు, అధికారములుండవలెనను ప్రస్తుతాభిప్రాయము ననుసరించి యీ తాలూకాబోర్డువారు నన్ను స్త్రీసభ్యురాలిగా నియమించుట మిక్కిలి ప్రశంసనీయము. అయినను నా

కన్న అర్హురాలగు సోదరీమణిని సభ్యురాలుగ చేర్చుకొని యుండిన యుచిత ముగ నుండెడిది. అందుచే నాకు బీదలయెడ సానుభూతి గాని, వారికష్టము ముల నివారింపవలయునను ఉత్సాహము గాని లేదని మీరు అభిప్రాయప డ గూడదు. స్త్రీల యొక్కయు, బీదవారి యొక్కయు కష్టములను గమనించి, వాటిని అంతమొందించుటకై నేను నాశక్తికొలది కృషిసలిపెదను. ఈ తాలూకా ప్రజల కష్టసుఖముల తెలిసికొనుటకై నేను నా భర్తగారితో తాలూకా యందంతటను పర్యటనము చేయవలయునని తలచియున్నాను. మరియొక విషయము. స్థానిక స్వపరిపాలన సంఘములందు స్త్రీ సభ్యులున్నారు. నెల్లూరు జిల్లా బోర్డునందు [illegible] మణి, నెల్లూరి మునిసిపలు సంఘమునందు [illegible], చెన్నపురి కార్పొరేషనునందు [illegible] మణి, సభ్యురాలుగ నున్నారు. అయినను ఇంతవరకు తాలూకా బోర్డులందు స్త్రీసభ్యులులేరు. శీఘ్రకాలములో నెల్లూరి మునిసిపాలిటీయందుకూడ ఒక స్త్రీ సభ్యురాలుగ నియమింపబడు నని నమ్ముచున్నాను.

([illegible])

సాధ్వీమణులు!

సీ॥ [illegible]తింగియు నత్రిమహర్షి కర్ధాంగియై
యెడబాయకున్నట్టి పడఁతిమిన్న
ఉ[illegible] నడించి మైత్రిగా
జేయఁజాలినయట్టి లోపాముద్ర
అగ్నిహోత్రునిపత్నికైన సుందనరూప
మాననశక్యముగాని మానసీయ
వైవాహికప్రశస్తపద్ధతి దంపతుల్
వీక్షింపవలసిన విమలచరిత
పతిసేవ నెల్లగురుపూజఁ బడెను సాధ్వి
సప్తఋషులను దలమ్ము సరసగతిని
భా[illegible]తోఁ గూడి వెలుగొందు భాసురాంగి
నయ్యరుంధతి జూడ శేయనివరొర!

([illegible])

సీ॥ పటుమున మూర్ఛాభూ[illegible] లపుత్రుని సుత్ర
కాశునీఁగని ప్రేమఁగడలుకొనిన
తల్లితో [illegible]యా తండ్రి మూహమ్ము
నొల్లకఁ జనుకథ లెల్లఁదెలిసి
జేశదేశమ్ము[illegible] ప్రె[illegible]త్రి మొకవని
సర్వదష్టాఁడయి సమసిపోయె

శివరూపమునఁ జూపి నవహాగమునమ్ముఁ జేయ
సన్న్యాసమొనరించి సాహసింప
దైవకృపవల్లఁ బ్రతికిన ధవుని గాంచి
దైహికాముష్మిక సుఖంబు లనుభవించి
పట్టియాపుష్పవేణి నాత్మఁ గలఁపఁ
బాపహారమగు పతిభక్తి పట్టువడును.

(క్మ్రిణి)

సీ॥ శ్రీరమాసతియవతారమ్ము దేయను
భావమ్ము జగములోఁ బాదుకొల్ప
తాపరిణయించిన దామోదరునియందె
నిశ్చలముగఁ బ్రేమ నిల్పుకొనియె
అన్నయుఁ దండ్రియు నన్యథాతలఁచిన
నాతఁ డైన దేశ మంపుకొనియె
రాచ వాడికిఁదగు గానసమున వివా
హమునయ్యె ప్రేమజు ప్రాణములుగాచె
పతియును స్త్రీల సవతుల బ్రస్తుతికిని
పాత్రమైనట్టి సుగుణ సంపదఁ బొనరి
భరతఖండంబునను బతివ్రతలలోనఁ
దిలకమీమెయె రుక్మిణీదేవిఁ గనరె

(ద్రౌపది)

సీ॥ వీరపత్నియుమాత వీరసోదరిపుత్రి
ద్వాపరశక్తి సాంద్రశోభఁబఱగి
పతులేవురు భారమానవంతులయుఁజూపని
కార్యనిర్వాహక గరిమనలరి
కనివినియెఱుఁగని కష్టమ్ములకునోర్చి
పతిభక్తియును దైవభక్తిఁగలిగి
సాధ్వులధర్మముల్ సత్యభామకు నేర్పి
సద్గుణఖనియను సన్నుతిగని
పతుల కేర్పడకోసుకరాల పాత్రమగుచు
దిక్కుదిక్కులఁదనకీర్తి తేజరిలఁగ
బఱపిదివమున కరిగినపరమసాధ్వి
ద్రౌపదీదేవిఁజూడరే తరుణులార

(సంయుక్త)

సీ॥ సకలవిద్యలయందు సౌందర్యగరిమను
సాటిలేనట్టి సాటియొవతె
వరించినప్రియుఁ దండ్రినిఁగాదని
పరిణయమాడిన పడఁతియొవతె
సాధించఁగనాజిఁ జెడలినతండ్రికిఁ
బుద్ధులు సెప్పిన బోటియొవతె

దుష్టబుద్ధియైతండ్రి తురకలఁగూడి
[illegible] సుగతినొసఁగె
అట్టిసోదరి దేశసేవానురాగ
వీరస్వర్గాదిభోగముల్ [illegible]
పృథ్వీరాజునకొసంగి [illegible]
పౌర్వినంయు [illegible]!

— 0 —

వాసంతిక.

ద్వితీయప్రకరణము.

[illegible]

రాగము, శబ్దలక్ష్యము నొందలేక పోయెననుకొని మొదటిది కావలసి అతని స్వభావము కేవలము కృత్రిమము — నీచము — హేయముతో గూడిన స్వభావము అనునది — మొదటి ద్వేషము ఆమెనంత బాధించలేదు కాని రెండవది — అబ్బా! —

ఆమె గొల్లవేళల యందును తన హృదయమున హరిని శ్రీరామచంద్రునిగ భావించి పూజించు చుండెడిది. ఇప్పుడో తానారాధించు తన హృదయమూర్తి సాధన పవిత్ర నామార్చనములు తన హృత్ఫలకమునుండి బలవంతముగ తుడిచి వేయబడినవి. ఆ వ్యాఘాతమున ప్రపంచమంతయు ఆమెకు అంధకారమయమాయెను వాసంతికకు మాతృభాష యనిన గడుంగడు ప్రీతి. ఆమెకేకాదు నిర్మలమును, నిష్కల్మషము అయిన మానసమున తన దేశమును ప్రేమించు ప్రతి మానవునకును, తన దేశభాషలు, అన్యదేశ భాషలకన్న సుశ్రావ్యముగా తెనవలె నమ్మకయు శ్రద్ధయు మెండుగానుండును. స్వభావము నామె నన్నోపాటి పట్టియుగాలు మాతృభాష నమ్మను. కాని తొందరలోనే ఆట్టి పట్టుపు. ఆంధ్ర గద్య, పద్య కావ్యముల నామె చాల శ్రద్ధతో యజ్ఞలయొద్ద చదివెను—చదువుటయే కాక విరివిగ కృషిచేసెను. "కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం" అనునటుల నాకృషి యామె సహజ పాండిత్య పటిమను సారవంతము నొనర్చి దానికి మరింత నొప్పు దెచ్చెను—తెలుగున నామె సాధ్వీమణుల యొక్కయు, వీరనారీతిలకముల యొక్కయు అద్భుత చరిత్రల జదువు చుండుటచే ఆమె మానస మాయాదర్శముల నొందజేసినట్టి సదృశేక్షణముగ యుండెను. ఆంగ్లేయ భాష యట్టిదో ఆమెకింకను తెలియదు. అందుచే నామె హృదయమున నిప్పటి నాగరికపు టూహలకు చోటులేకుండెను. పాపము స్వర్ణ బాలిక తనని స్వభావమును సంధకొరకు ముందుగ నొసర్చిన నా వ్యాఘాతపు పోటున కెట్టి చికిత్స చేయగలదు. ఎవరో మొదటిక్కు—ఆమె నాయకుడెవరో? నీవు పెండ్లి చేసికొను మీ యని ఇచ్చినతలో తనమామ హృత్ఫలకమున పెట్టిన వాడు నాపు. ప్రక్క—కా

మె యమపాశ బద్ధయైనది. గుణవనున గూడవప్పటికి కటుల కేఆమె ఆతని కట్టు నిబంధనమునే పొందియుండెను. కాని పరిశోధక బుద్ధిదానిని మారుప జేసెను. ఇక దేవుల నందునా? ఆమె కన్న సుకోమల మగఆమెయే చెప్పను. ఆమెయు తప్పక ఆమె నాంగా గ్రిస్ట్రీలలో యుండదగలెను. ఆత్మను అర్పించెను. నా స్త్రీ స్వార్థ మగవాడు అనిఆమెను జ్ఞప్తి- మరి యింతఅందమునగ ఆగానా? పట్టి యమపాశ మొమానసనును నటించి కలచి వైచెను అ హా! ఎట్టి యమాయాల కాముకునిసు కోటానంగను. ఎంతబుద్ధి చాంచల్యముననుకొట్టి గట్టెను.

పర పురుషుని గూర్చి అంత్యంత్రగా చింతన చేయుట కూడునా? దేని కొరకు ఇంత ఉత్సాహ పూర్వకముగా వేచియున్నది ఆమె చేసినది పాపమా? పాపము కాదా? సాహసి ఆమె తప్పు చేసెనా? మాటల ఆమె మోసపోయెనా? అంతలో ఆమె మానసము కంపించిపోయెను- ఏలకో ఆమె మోసపోవలెను ఆమె దేనినిగూర్చి కలగనుచుండెను- ఎంత అవివేకి పాపమూ బాల?

తాపమున కంది మ్రగ్గిన చెక్కుల పైన కోమల కరపల్లవములను కొంత దనుక నుంచి ఏమియు తోచక కాలు గాలిన పిల్లివలె నిటునటు ఆమె ప్రచారము చేయసాగెను. కంటికెదురుగను తనకు ప్రక్కగను ఎవరో యొకరు తిరుగాడుచున్నట్లు ఆమె దృష్టికగుపించెను. అయ్యో! ఆమె యమాకు ప్రమాదమున కష్టము వచ్చెను. ఆ పల్లి నిమిషము నాకు కాదు — కాదు — పిల్లి కంటె నాలు వెన్నెల. ఆయన పురుషు తెలిసిన వచ్చినను గునా? అవరోధ మునకు ద్వార తనములను వారించుట గలుగుదురు?

నా సంతతిక వలదిక్కుల తేరిచూచెను. ఏమియు గానరాలేదు. రాత్రి బాలభాగము నడుమటచే నామె భీతినొందెను. నాకీలను లేలపక పిలచుటను రాలేదని ఆమె యాశ్చర్యపడజొచ్చెను. ఆమెకే వారు వెదకు చుండిరేమో! ఇంటికి మాంద్యమున నున్న మందిరమునకు పోవు దారి గనుకొంచెను.

శ్రాంతి సమాగమమునకు ప్రయత్నపుటి భయము తోడను [illegible] [illegible] నిలుచుండి [illegible] బోవుచుండెను. ఇంత లో ఆమె [illegible] పెరటి క్రిందట [illegible] ఆమెకు [illegible] [illegible] ఆమె [illegible] కనబడి వచ్చెను [illegible] విరిగిన పూల మొక్కలు [illegible] విస్తారముగ కలవు. వాసమా బాలిక [illegible] ఎట్టి [illegible] లోనగ లేదు దైవమా! ఎటువైన ఈ ఆపద గడుకం బెట్టి సుఖముగా నిలిపి [illegible] కాపాడుము! అని దీనముగ విశ్వనాథుని ధ్యానము చేయుచు కంపిత గాత్రయై [illegible] మెల్లగ [illegible] కాని [illegible] రిత గతిని తనను కొన్నంటి వచ్చు చున్నట్టు ఆమెకు తోచెను. కాని వెనుదిరిగి చూచుటకు గాని మాటలాడుటకు గాని వీలు లేనంత త్వరలోనె ఆమె అకస్మాత్తుగా [illegible] కౌగిలించుకొనెను. విడిపించుకొనుటకు పెనుగులాడెను. కాని కార్యము లేక పోయెను. ఆమెకు ఊపిరి ఆడ లేదు. తప్పుడు తప్పుడు మాటలాడు నోటినుండి వెలువడిన పలుకులామెకు దోచెను. అంతలో మిన్ను విరిగి మీద పడినటులాయెను. అట్టి స్థితియందే ఆమె కొంత దూరము తీసికొనిపోబడెను. ఎద్దియో [illegible] ఆమె చెవుల సోకెను. పిదప ఆమెకు స్మృతి లేదు. కన్నులనుండి [illegible] తెలివి వచ్చునరికి వెల్లగా పరుండియుండుటయు ఆమె తెలిసికొనెను. ఒక పురుషుని అంకతలముపై [illegible] ఆమె తెలిసికొనెను. [illegible] సుఖముపై సుఖ [illegible] మెల్లని స్వరముల [illegible]! అని అడిగెను. అప్పుడామె [illegible] తెలివి వచ్చెను. [illegible] నిలువ బడగలిగెను. కాని పా[illegible] [illegible] కూర్చుండబడెను.

పురుషుడు :- కొంచెము కోపము అలఁజడి పర్దుగాని నీశరీరము స్వాధీనముం దును.

పురుషుడు :- బాలిక ఏదిగాని ప్రశ్నించవ ద[illegible]టి సెతీగిన వాం[illegible] దర్శనాల[illegible] నిన్నత్తు[illegible] సాపతి[illegible] ప్రమాణ[illegible]యుండు బోలు. కోట కావలి[illegible] నున్న గోడపై వల్ల గాలికి నేను ప్రమాణము చేయును డగా పాపము [illegible] కష్టలో [illegible] చూపి[illegible] డక [illegible] రూ [illegible] అర్థ [illegible] నా చెప్పు [illegible] వచ్చు నరికి నా దృష్ట[illegible] [illegible] ము [illegible] ము చేసు గలిగితి నే [illegible] వచ్చును " నీజన్మ [illegible] నీ [illegible] నీకు [illegible] లిగిన [illegible] ! [illegible] ? లేవరు [illegible] ! [illegible] మనమరిచెను.

బాలిక [illegible] పడెను [illegible] వైపు [illegible] పరి[illegible] కాని [illegible] ఆకాంత [illegible] యాత్రము [illegible] లెను [illegible] వీలు [illegible] చేసెను

[illegible] ఇది [illegible] చూచి [illegible] దర్శ[illegible] డ [illegible] లేదు ! [illegible] దు [illegible] చెను.

[illegible] నిష్ట[illegible] ము. దు[illegible] బాలిమండి తప్పించిన [illegible] పత్రికకు దగిన ప్రత్యుపకారం [illegible] చేసితిని [illegible] కొనెను. ఇదివఱలో [illegible] [illegible] యుండ లేదు.

ఇట్లు తలచుకొనుచుండ ఆమె తనలో తగుర్పాటు చెందెను. దైవఘటనవలన మా యిరువురకు సమాగమమే యయియుండినచో.........జరిగియుండునేమో......యని తన మామయ్య అనినమాట లొకసారి జ్ఞప్తి వచ్చెను. తుదకు ఈశ్వరుడు గూడ నామెపై కినుకగలిగెనా? అయిన మాయిద్దరి సమాగమము దైవకార్య మనిపించుకొనునా?

ఈ యూహలచే నామె మానసము కలతనొందుచుండ మెల్లని మధుర స్మృతుల రామారావు పసినాటి చేష్టలను, తానింగ్లాండు దేశములో నున్నప్పటి ముచ్చటలను, తిరిగి తన దేశమునకు వచ్చుట, మొదలగు విషయములు జ్ఞాపకమునకు తెచ్చుకొనుచుండెను. ఇవియన్నియు ఆమెను విపరీతముగ నుండెను. ఆ మోహమూర్తి యంతయు అతని సుఖదుఃఖములను తిలకించుట యామెకు దుస్సహమయ్యెను. ఎంత శాంతముగ కన్పించుచున్నాడు! ఇంతటి కష్టసమయమునందు గూడ ఎంత ఓర్పు - ఎంత శాంతము!

అతడు వారికన్న మిత్రుడుగా ఆమెకు కన్పించెను. బహుశా అతి అతనికి విశ్వసనీయ యాలకడయుండునేమో - వారినూడ దేశాటన మొనర్చి తిరిగి రాగలిగెనో? అబ్బ! అబ్బ! ఎన్నటికిని కాదు - ఇంక నెన్నటికి అతని తలవకే......తిరుగరాని......నీ మందగు వారిని......ద్రిమ్మరి బ్రతుకు నందిని... ఎన్నటికి.......ఎన్నటికి......తలవకే!

కాలచక్రము తిరిగి కొన్నాళ్లు స్థితిలో వాసంతిక లేనందున ఆ నెల గుట్ట నిమిషములుగ దొర్లెను కాని కాలము చాల బరువుగ నడచెను. ఒక్కొక దినము యమునకు తెలిసి వాసంతికకు నూతనగా తనచేయి నొసగెను. అక్కమ్మ యాదిలు సింహాస్త్రీ యగు వాసంతికను ప్రోత్సాహపరచుట కొంతవఱకు సంతోషించెను - కాని శ్రద్ధగా యువతీమణు లట్టివాని నంతగా పాటింపరని అతడు చెప్పినపిమ్మట వారికిమ శ్రమ తీసికొనువారము కామని సూచించుచు సమయానుబట్టి ఇంచుక సిగ్గున అతనికి రము నూతగాగొని మెల్లగ లేచెను. ఆ సకిప్పుడు తిలకము పూర్తిగా తగ్గెను. ఇరువురును గృహాభిముఖులైరి. కాని

మిట్టిసంవత్సరములెన్నో నా కరుగవిడగుట నా సంతీకవ్యాపారము మాత్రము [illegible] లేదు.

ఇంతలో [illegible] జనాకీర్ణమయ్యెను తోటయంతయు దీప [illegible] యుయుము భ్రాంతిని కలిగించుచుండెను దూర [illegible] నిట్టూర్పు :— అనుగా మామామయ్య ! ఇక [illegible] !

[illegible] నివేమిచేసితివి : దొంగలు నిన్నెత్తుకొని [illegible] నీవిప్పుడేమినా ?

[illegible] కదు — [illegible] — [illegible] నుండి మాటలు [illegible] అందులో [illegible] కలసివచ్చితినా [illegible]

[illegible] మేము [illegible] అట్టి నా [illegible] యంటిగల సెగదా ? మామయ్య [illegible] !

[illegible] ! సుక్షితముగనున్నావా తల్లి ! అని వృద్ధు [illegible]

[illegible] మామయ్య ! నిన్ను [illegible] సురక్షితముగ చేరినాను. ఈలోపు [illegible]

[illegible] చిక్కినాడను [illegible] నీవు దొంగలవలన [illegible] పుత్రులను పిలుచుకొనివచ్చి [illegible] చెప్పను. చెప్పిన [illegible] నివేసులయున్నానని [illegible] పురుషులు [illegible] లేని నీవు [illegible] వెదకిరి - పాపము నీకేమా నా [illegible] తగలలేదుకదా అమ్మా !

మేనమామ పలుకులు నామె [illegible] చేసినోనచుండెను. ఆలోచిం
చిన కొలది ఆమె కార్శ్యగ్లాని కలుగ జొచ్చెను.
తాన్నట్టి భయంకరావస్థలో నున్న [illegible] దాసీలు చేసిన ఇంటి [illegible] ఆం
దోళనపడవలసినదే? అనేమియుతేను [illegible] నగినేసిన [illegible]
గూడ దొంగలు [illegible] గురైనా ? అది
కాక [illegible]
అయిన నారి [illegible] హీనము యున్నదే! [illegible]
వాసంతిక [illegible] నీరయి పాడెను.
వ్యా: ఓహో! వీరెవరు?
ఇంతలో [illegible] వచ్చెను. [illegible]
[illegible] కొంచెము [illegible] లేదు. [illegible] ప్రత్యక్షము — [illegible]
[illegible] వాసంతిక [illegible]
ఇన్నియు ఆలోచించుట కామెకవకాశములేదు. పిమ్మట వానిని గూర్చి [illegible]
[illegible]

వ్యా:- (తిరిగి) [illegible]? [illegible]! [illegible]
[illegible]! [illegible]! [illegible]!
వాసం:- [illegible] మామగారు! [illegible]
గల- ముంచి- న- నన్ను- [illegible].
రామా:- అన్నను [illegible]! [illegible] నేను [illegible]
వలి [illegible] నుండుట [illegible]. [illegible] నన్ను [illegible]
[illegible]! నేను రామారావును మీ అన్నకుమారుని.
వ్యా:- అవునవును- అయితే- ఈ సంగతి ఏమిటి- దీనిలో నీకేమి [illegible]
విపరీతమునకు వచ్చినది.
[illegible]:- నేనీమె [illegible]
[illegible] ప్రచారము సేయుచుంటిని. [illegible]

బిక్కముఖముతో [illegible] చున్నది.

వృ:- అవునోయి! కోటకావలి ప్రక్కనున్న గోడకు [illegible] [illegible]
మిత్రి! అదిగాక ఇంతరాత్రి దనుక ఇది ఇచ్చట నుంచుటేమిటి? ఏదికా
రం తమున్నది. ఎన్నడైన వాసంతిక ఇంతరాత్రివఱకు నుంచుట కలదా
మల్లికా! మునిమునినగవులనవ్వెను.

మల్లిక:- లేదండి. బాబూ ఆమె గోడ ఎప్పుడూ పెందలే రావడం మా
మూల్యలు

వాసంతికకు మల్లికపై కోపము వచ్చెను. కాని [illegible] దాసీ
తోడు మాటలాడుటలు, మునిమునినగవులు చూడ వాసంతికను సిగ్గుచే ప్రాణము
లు విడిచి కొరిక నటులం దోచెను.

వృ:- వాసంతికా [illegible] [illegible] నీవు [illegible] నగరా
పోరి నిలబడక తప్పించుకొనటను వారొక్క యుపాయము గోచుమన్న
ది. నామా నాపుగ నీవు పెండ్లికాకుంట లే

[illegible] [illegible] బలవన్నాకను [illegible]

వృ:- [illegible] — [illegible] — [illegible] ఉపాయము. [illegible] [illegible]
[illegible] తెలియక [illegible]

[illegible]:- మాసె చేసిన తప్పిద మేమి

వృ:- ఏమిగాలేదు; కాని ఇదంత విన్నపిదప లోపలేమనుకొనెదరు. సరె
అన్యాయా నీతేమి నివవు

అట్టి బంధువు చేసిన ఆమె కృష్ణ [illegible] [illegible]. [illegible]
ము [illegible] కోపము ఒక్కొక్క సమయమున త్రప్తికి [illegible]. [illegible]
వి [illegible] వాసంతిక సిగ్గుజెందెను, కాక పాపమా
[illegible] — అద్దని [illegible] ఆమె [illegible] వాళ్లు కట్టి
[illegible] పాపమా యువతుని మనోభావము [illegible]
[illegible] పెట్టుట

వాసంతిక.

వా:- ... ...అయితే......ను ...మామగార్ని నా...కారు
అం గీ క రిం ప క పోవున్నారు.

వృ:- చాలు- ఎక్కడికిలే ఈ విషయం కట్టిపెట్టు. అతడుని వ్యాసించియు న్నాడని నేనిదివరకే నీతో చెప్పియే యున్నాను.

వాసంతిక:- అయితే అయితే

వృ:- అబ్బా ఏమిటీ గొడవ ఏమి రామారావు నీవేమని చెప్పవు

రామారావు:- (జంకుగొంకులేక) నాకిష్టమే నేను సిద్ధముగా నున్నాను కక్కగారూ

జంకు గొంకులేక యింత వేగముగ అనాలోచితముగ చెప్పిన రామారావు మాటలు నమ్మదగినవి కావని వాసమూర్తి కప్పుకు చూచెను.

వృ:-అయిన సరే గహితమైనట్టే వాసంతికా! ఇక లోపలికిరా నీకొఱకు మా యత్త అనుకతనో నున్నది నాయనా రామారావు ఈ దారి వేగము తిరిగి రేపు వచ్చి నన్ను కలుసుకొనుము

వాసంతిక తనమేనమామతో గూడ లోపలికి నడుస్తు గాలూ చెను యూ:-వసంతికా చెప్పుము నీకిష్టము లేనా ఏమి చెప్పుము అయితే కక్కురితో చెప్పినట్లుపలు చెనను. భాగ్యమునను అన్యాయింది చెప్పునంపటి సమర్థత అప్పటలేదు మేనమామ పిలుపునవిని అతని చేయి విదలించుకొని ఒక్కపెట్టున మాయమాయెను.

యువకని మనస్సు చిన్నబోయినాడ ఆతోటలో పరిసరమూర్తి వైపున కొక్క క్రీగంటి ప్రసారము మాత్రము విడచెను. యువకుడు మిన్నందు కొనెను.

పొడుపుకథలు

1 సీ: కాలులేక గుండియు దర్పంబు జూపుచు
పౌరులన్ మించిన ప్రౌఢ యెద్ది
ఉసురులు లేకుండ నున్నను ప్రాణముల్
గలవారి నెల్లను గాచు నెద్ది
పదునేను దినములు ప్రతి మాసమందున
నూనె లేక యేకాంతులూను నెద్ది
మనుజుల వంతలన్ మాటి మాటికి వెట్టు
నట్టి దానిని బొట్టు బెట్టు నెద్ది?
తే॥ గీ॥ అక్కజము లేక రెండేసి యక్కరముల
పదము లందున భావముల్ పదిల పరచి
యుత్తరము లిందు మీరలో యువిదలార!
ఇత్తు మాసంబు గడువునే నింపు మీర॥ (పి. హేమలత)
సీ॥ మనుజుని యాకార మహిమము నొసగేది
నగమ్మై నైకి నగరమేది
రాముండు గాచిన రాజు నపక్షేది
సిరికన్నులార్జించు చెలువమేది
పంచబాణుని వింట బరగినరుచియేది
గిరిజపతిభుజించు గిన్నెయేది

చెలగిన యనరివే సెడివెడ్డ మేడి
తెలుగువచానములగాను చెట్టు లేది

గీ॥ యన్నిటికిఁ బాదు కొండవీటి యాదవులు
నాఁడు లుడుపంగ నుదలెల్ల నాడుఁగను
జెప్పవాతడు బాలజచక్రవర్తి
లక్ష్మణోపేంద్ర కృష్ణరాయశేఖరుండు
శంభాని శాయమ్మ

సీ॥ రాజులకేటువంటి రత్నముల్ ప్రియమయ్యె
కాముఁడేచట్లనె కరులు దుర్గిఁ గ
సిద్ధారికీశ్వరుండెన్నోట ధరియించె
జాముడేప్రొద్దు నెవ్వరికినిగోరు
యెన్నెన్ని దినములు కేతెంచునన్నిమా
జనవరి పుష్పిణీ జాడనుండు
యేగువచ్చినబాధ నెవ్వారిఁ జెందును
తుంటి కాఁడెందున భీకరాంబు
నరయు వీనికి నైదేవి యుక్తులెల్లు
నావటినెంగాడ నాకేవిధ ము
చెప్పగలవాడు బాలజచక్రవర్తి
చెప్పలేకున్న నగుమనసే చిన్నగర
శంభాని ముద్దుకృష్ణ గాంధ్యులు

5వ సంచికలోని పొడుపు కథలకు ప్రత్యుత్తరములు

1వ దానికి:- కాయుటకు

2వ దానికి:- వావిలిచెట్టు, వాలి

3వ దానికి: రెండుపద్దులు, నాగలి, మనుష్యుడు

4వ దానికి:	5వ దానికి:-
సారంగం	తోకమూకతో
మృగభుక్	రంగనగరం
పినాకం	లకోటకోల
పాయకం	జంబీరబీజం
ముకురం	మందారదామం
చిలుక.	వికటకవి

1 2 3 4 కథలకు సరియైన ప్రత్యుత్తరములు పంపినవారి పేర్లు

పి. హేమలత టెక్కలి గంజాం

1 2 3 ,, శంబాన మల్లేశ్వరాచార్యులు.

సమాప్తి.

శ్రీ [illegible]

[illegible]

జమీందారు తన భార్యను దానించి తనకు ముక్తిని హ

ర్షించి వివాహ మునకు [illegible] గల వినయము

నా విషయములో యుండెను [illegible] యని యడిగెను

ఆమె ముక్తి నా స్వ [illegible] వివాహము చేసుకొనుచున్నతి!

మనియే నుడివెను. జమీందారుగారు మరల హాస్యపు [illegible]

జుటకే గొనుచున్న [illegible] నొకరుని ఆజ్ఞాపించెను. హాస్యపు

నొక డయ్యవారై [illegible] గాంచుకొనుచున్నట్లు ముక్తి యొక్క

ప్రతిమను మార్చి [illegible] యుండెను

చుండెను. సేవకుడా [illegible] కడకు పోయి "అయ్యా! జమీం

దారుగారు మీ [illegible] నెదురు చూచుచున్నారు" అని

పిలచెను. హాస్యుడు లేచి [illegible] ధరించి నిర్భయ

ముగ జమీందారుగారి కడకు పోయి నొక కుర్చీపై నాసీను డ

య్యెను. అంత జమీందారుగారు హాస్యుని చూచి "అయ్యా

[illegible] భర్తగా వరించినది. మీరామెను

భార్యగా బడయుట కంగీకరింతురా '—" హాస్యుడు హర్షించి

తానుండినస్త్రీ [illegible] చేయను యంగీకారముని ముగించెను.

ఆ దినమునే జమీందారు [illegible] సభాసదులు [illegible]

హర్షుడు :— కాని వివాహ సందర్భమున నామనఃపాకటిగలదు.
జమీందారు :— ఏమది.
హర్షుడు :— వివాహమును విశేష యాడంబరములు లేకుం
డ రహస్యముగ జరిపింపగోరెద. ఢిల్లీ చక్రవర్తి
నన్ను పట్టుకొనుటకై చారులనంపెను.
ఆ చారులు నన్ను పట్టుకొనుటకు దేశములో వెదకు
చుందురు. అందుచే యాచారులకీ వివాహమునుగూర్చి
జాడలు తెలిసినచో నన్ను ఖైదీగా బట్టుకొని పోను
పోకడను గాని పోవ్రుదురు. కావున వివాహము రహస్య
ముగ జరిపింపవలయుననియు, మహా యాడంబరము
లతో జరిగించిన తొడల తనకు వాటిల్లు యనర్థములను
నపేక్షముగ తెలిపెను—

జమీందారు :— నూరుయక్నమైనట్టి రహస్యపు వివాహము పనికి
రాదు. భీతిచే బొరియలలో దూరునట్టియు, శత్రువులు
మాయోపాయములచే, తన కార్యములను సాధించు
నట్టియు, నక్కవంటి వానిని వివాహమాడ మాయ
మ్మాయి యిచ్చగింపదు. ధీరోదాత్తుడగు రాజపుత్ర
సింహము నే పెండ్లాడును. ఈ మాటలు నాకుమా
త్రమే కట్నము గాదు నా కూతునకు. కట్నములకు
తగిన వివాహ వైభవము కావలెను. నీవు నక్కవంటి
వాడవు లేక రాజ పుత్రి ప్రదవి వారి చెప్పుము- ఉత్తరో

వివాహమును గూర్చి యీనాటిపట్ల గల నగరముల వారంద రెఱుంగవలయును. ఆగ్రా, ఢిల్లీ, రాజనగరుల లోఁకూడ యీవివాహము గూర్చి యెఱుంగవలయును.

ఆమాటలు విని నంతనే హర్షు డాగ్రహావేశుఁడై, కోపాగ్నిసలము లోన ప్రజ్వలింప, నాతనికి జను మూఘమునుగని ప్రజ్వలించు చుండ పౌరుషాహంభావములతో 'నేను సుక్షత్రియుడ' నని సింహగర్జనమును చేసెను. ఈ సమాధానమును జమీందారు గారును, ప్రక్క గదిలో నున్న రుక్మిణియు నామె తల్లియు విని విస్మయమంది మిగుల సంతసమందిరి. హర్షుని సమాధానమును బట్టి యాతడు తన వివాహమాడంబరములతో జరుపబడుట కిష్టపడెనని స్పష్టము. జమీందారుడు తన పురోహితుని రావించి తనకుమార్తె వివాహమునకు మంచి ముహూర్తమును నిర్ణయింపుడని యడిగెను. పురోహితుడు పంచాంగమును తెప్పించి చూచి యొక శుభముహూర్తమును నిర్ణయించెను. ఆముహూర్తమున హర్షరుక్మిణుల పాణిగ్రహణ మహోత్సవము మహావైభవముగ జరిగెను. రుక్మిణి తనచెలికత్తె తీసుకొనివచ్చిన సుగంధ పుష్పధామముతో హర్షుని కంఠమలంకరించెను. ఆతనిపై పన్నీటిని జల్లెను. హర్షుడిట్టియుద్దియను వివాహమాడుటవలన తనకుగలిగిన మహాదైశ్వర్యమునకు మిగుల హర్షించెను. ఎంత వింత పరిస్థితులను తనకు పరమేశ్వరుడు కల్పించి యాతని కష్టములను, యిట్టి సుఖముగ పరివర్తనము చేసి తనకుమేలుచే

యుటచే రోహిణీరూపము నుగ్ర [illegible] నిరూపించుం
దీనినే సాంఖ్యము నందురు. శుక్ల [illegible] కష్టములను
గలుగజేసి యుదితో కొంతి [illegible] సుఖములకనులగు
[illegible] మార్గము వేసుకుండు [illegible] సుఖములు సుఖములు
కలుగ కష్టములును గలుగుచుండును.

తే॥ రాత్రి తెగుటల దినము [illegible] *
దినము తెగుటల రాత్రి [illegible] *
సరగ సుఖదుఃఖములు [illegible] *
పొందు మనుజులు [illegible] *
సుఖము కష్టములు [illegible]
కష్టములు సుఖము [illegible] *

దీనినే శాస్త్రరీతిగ యుదిమానసమందురు.

క॥ కన్యను [illegible] * గాంధర్వంబు
[illegible] *

[illegible] వేటకు వెడలి [illegible] కరగుటు
యు, [illegible] శకుంతలను [illegible] మోహించి వివాహమా
డుట గాంధర్వపద్ధతి. [illegible], [illegible], శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణిని
వివాహ [illegible] దుష్యంతుడు శకుంతలను వివాహం
మాడినట్లు (వివాహము [illegible]

౬. క॥ [illegible] *
[illegible] * రాక్షసము [illegible]
శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణి [illegible] రుక్మిణి [illegible]

యమున యున్నగారును యూనెను ఆమెకిష్టముగాని శిశుపాలుని
చ్చి వివాహము చేయ దలపెట్టినప్పుడు, రుక్మిణి బ్రాహ్మణుని చే
శ్రీకృష్ణునికి పంపిన లేఖవలన తన్ను వివాహమాడవలెనని విన్న
వించుకొన్నట్లు శ్రీకృష్ణుడు తెలిసికొని ఆమెను [illegible] దేవము
పగలు గౌరీదేవళమునకు శిశుపాలునితో తనపెండ్లి సందర్భమున
పూజార్థము వచ్చినప్పుడామెను గొనిపోయెను. ఇది రాక్షస
వివాహములో నొకపద్ధతి. రుక్మిణి కృష్ణుని వివాహమాడు
టకు దుఃఖింపలేదు. రుక్మిణీహృదయమును యెఱుగుటై వేయబడిన
[illegible] మహోత్సవముతో నూరేగిరి. అనేక
మందిరాజులు పెండ్లిని చూచుట [illegible] కేతెంచిరి. అనేకపిండివంటలతో రాజులకు భోజనములను చేసిరి.

పతివ్రత — ద్విపద.

[illegible]
[illegible] * సాధింపఁజాలు
[illegible] * [illegible]
పతి, పిల్లలు, [illegible] * [illegible]
సంపదపేరను * సతి, [illegible]
పతివ్రతల్లఁగఁజేసి * పరిణామమొందించు
[illegible] * మక్కువ వృద్ధి చేయు
[illegible] * [illegible]
[illegible] * [illegible]
పరపతివ్రత * [illegible]
[illegible]

తా నాపదీపము * లారిపోవంగ
స్వామికష్టములలో * సగముభాగంబు
దాలిచిభాగంబు * స్వర్గంబు సాధ్వి
జీవితోద్భ్రమునుండి * జీవనాధార
రా! పోవఁగఁ బతి * వ్రతసంతసమున
కాంచునినోసమా * గతునమ్మ సేరుచు
భర్తను క్షేమక్షే * భాగ్యగోచించు
పట్టియున్నది నీవు * పాదయుగ్మంబు
ననురాగ తపోతె * నామెను నీవు
స్నేహబిందువులచే * జీవింపఁజేసి
ధరణి వైఁబడకుండఁ * దప్పింపు నాథ
స్వజనులు, మాతృద్వే * శంబును వీడి
మాంగభోగులను నీ * తోడ వచ్చినది
సుఖియించు నామె నీ * సుఖములయందు
దుఃఖించు నామెనీ * దుఃఖమ్ములందు
పడసివలాలునీ * పాదాలనీడ
బ్రతికిన యన్నాళ్లు * పరవాంచ తేను
దుఃఖేరి నాస్నేకు * వదనంబు నూచి
పాదములం బట్టి * ప్రాణాలు విడుచు
ఇంతకంటెను సాధ్వి * కేకోర్కె యుండు (సాహితీపత్రిక.)

క॥ పలువురు క్రీడింతురు భూ వలయాధిపయురయు మంచి * వారును గలగ
భర్తలు ధన్యవతులు కీర్తమున విలనిరపాయుత్వ మొంది * యొసకం బెసగున్

క॥ పాతివ్రత్యము గలిగిన నాతియడంగ దైవమనడ * నస్తురౌత్పో
యాతకధర్మార్థసుఖ ఖ్యాతులు సద్భాగ్యవతిన * గాదే కలుగున్॥ (భారతము

కమల.

ఇది 'గోల్డుస్మిత్' అను ఆంగ్లేయకవిచే వ్రాయఁబడిన 'హెర్మిట్' అను దాని ననుసరించి ముద్దులు మూటఁగట్టుచుండు శైలిలో రసవంతమగు గీతపద్యములతో వ్రాయఁబడిన యొకచక్కని కథ. వెల 2 అణాలు మాత్రమే

కాంచనమాల.

ఇదియొక చక్కని నాటకము ఇందు రంగజేబు పుత్రిక యగు కాంచన మాలకును, మహారాష్ట్రవీరుడగు శివాజీకిని జరిగిన గాంధర్వవివాహము. వెల అం 8 లు

శ్రీ వరలక్ష్మీశతకము.

లక్ష్మీభక్తుల కత్యంతోపయుక్తము నగునట్టుల భక్తిరసప్రధానము గు పద్యములచే నొప్పు నూతనశతకము ఇదియు కాక ఇందు నీతి మత సాంఘికవిషయములగు పద్యములుకూడఁగలవు :—

వెల 2 అణాలు మాత్రమే

ఆంధ్ర శ్రీ మాసపత్రిక చందాదారులకు, పుస్తకభాండాగారములకు సగము వెల.

ఆంధ్రలక్ష్మీ కార్యాలయము, బరంపురం, గంజాం జిల్లా.

ఆంధ్రలక్ష్మి

ఈ స్త్రీల యుపయోగార్థమై ప్రకటింపబడు మాసపత్రిక యందు ప్రాచ్యపాశ్చాత్య సాధ్వీమణుల చరిత్రములు, విద్యావతులై పేరుగాంచిన నవీననారీమణుల చరిత్రములు, సుబోధకములగు చిన్న నవలలు, కథలు, నాటకములు, పాటలు మొదలగు స్త్రీలకు ఉపయుక్తములగు పెక్కువిషయములు ప్రకటింపబడుచున్నవి.

చందా వివరములు.

పోషకులకు సం॥రం॥ కి	రు 10—0—0 లు
సహాయులకు ,,	5—0—0
చందాదారులకు	2—0—0
విడిప్రతి	0—1—0

ప్రకటన రేట్లు.

నెలకు నిండుపుటకు రు	2-0-0	సంవత్సరమునకు	20-0-0
పంక్తి 1 కి	0-2-0	ఆరు మాసములకు	11-0-0

శ్రీమతి కళ్లేపల్లి వెంకటరమణమ్మ,
పత్రికాధిపురాలు. కోటవీధి, బరంపురం, గంజాంజిల్లా

Printed and Published By K. Sivaramiah
At the Andhra Lakshmi Press, Berhampore' Ganjam (Dt)